

ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β. ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 31 του Οκτώβρη 1904 | ΓΡΕΦΙΑ : Ὁδὸς Οἰκονόμου ἀριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 120

ΟΙ ΜΝΗΜΟΣΥΝΑΔΕΣ

Τώρα πού ξεθύμανε κάπως τὸ κακὸ, θὰ μπορέσουμε νὰ ποῦμε καὶ μεῖς δυὸ λόγια χωρὶς νὰ χαρακτηριστοῦμε προδότες ἀπὸ τοὺς ἀρειμάνιους μνημοσυναδες.

Δὲν τὸ ἀρνηθήκαμε πὼς ὁ Παῦλος Μελάς ἔκαμε τὸ καθήκον του καὶ δὲν τὸ ἀρνούμαστε πὼς στὴ χῶρ' αὐτῆ, πού τὸ καθήκον τόσο συχνὰ ξεχνιέται, εἶναι ἥρωισμός νὰ κάνει κανένας τὸ καθήκον του. Μὰ δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀρνηθῆτε καὶ λόγου σας πὼς στὴν ἴδια χῶρα, στὴ χῶρα μας δᾶ, τὸ σοβαρὸ τόσο εὐκολὰ ξεγλυστράει στὸ γελοῖο, καὶ πὼς εἶναι ἀρρώστεια μας νὰ θέλουμε κάθε ὥρα καὶ στιγμή νὰ φανερόνουμε στοὺς ὀχτροὺς μας τίς ἀδυναμίες μας.

Αὐτὸ ἔγινε καὶ μετὸν ἥρωικό—δὲν τὸ ἀρνούμαστε—θάνατο τοῦ ἀξιωματικοῦ Μελά. Ἄμα μαθέφτηκε δῶ πὼς ἓνας ἀξιωματικός μας ἀφῆσε τὸ σπῆτι του καὶ τάγαθά του καὶ πῆγε, δίχως ρεκλάμες καὶ δίχως φασαρίες, νὰ σκοτωθῆ στὴ Μακεδονία, ὅλοι συγκινηθήκαμε. Μετὸν θάνατό του, εἴπαμε, ξέπλυσε τότες Ρωμαίικες ἀμαρτίες καὶ μετὸ αἷμα του ἁγίασε τὴ γῆ πού τὴν βρωμίσαμε τόσο, ὡς τώρα, μετὰ τὰ λόγια μας καὶ μετὸν ταραταρισμούς μας. Τὸ ἔθνος ἀνακουφίστηκε μετὸ θάνατό του καὶ ἡ ἀνακούφιση αὐτῆ, ὅσο λιγὸς-τιγμὴ καὶ ἂν ἦταν, ἔφτανε πάντα γιὰ μνημόσυνο τίμιον τοῦ ἥρωα.

Ἴσα μετὸ δῶ τὸ πρᾶμα εἶναι καὶ μένει σοβαρό. Ἀπὸ δῶ καὶ μπρὸς ὅμως ἀρχίζει νὰ κατακυλάει μ' ὀρμὴ ἀκατάσχετη στὸ γελοῖο. Ὁ Ρωμαίικος ἀβδῆριτισμός ἀρχίζει νὰ ὀργιάζει καὶ ἡ θάνατος τοῦ λεβέντη ἀξιωματικοῦ ἀρχίζει νὰ πέφτει στ' ἀπλυτὰ χέρια τοῦ εὐκολοῦ πατριωτισμοῦ.

Τὸν εὐκολο αὐτὸ πατριωτισμὸ τὸν ἀντιπροσωπεύουν καὶ τὸν ἐκμεταλλεύονται περίφημα ὅλ' οἱ πατριωτικοὶ ρήτορες καὶ ὅλ' οἱ μνημοσυναδες—ἐκεῖνοι δηλ. πού θαρροῦνε πὼς ἅμα βγάλουνε ἓνα λόγο πατριωτικὸ καὶ ἅμα πᾶνε σ' ἓνα πατριωτικὸ μνημόσυνο ἔκαναν τὸ καθήκον τους καὶ δὲν ἔχουνε πιά καμιὰ ὑποχρέωση ἀπέναντι τῆς πατρίδας, ἀφοῦ ὅ,τι μποροῦσαν νὰ τῆς προσφέρουν τῆς τὸ προσφέρανε.

Περισσότερο δὲν ἀνοιγόμαστε. Ὅσοι δὲν

θέλουνε νὰ νοιώσουνε κείνο πού κρύβεται στὶς γραμμὲς αὐτές, ἂς μὴ τὸ νοιώσουνε ποτέ. Λίγο μᾶς νοιάζει. Ἄς συλλογιστοῦνε μονάχα καὶ αὐτοὶ, πὼς Βούλγαροι ἀξιωματικοὶ κάθε λίγο καὶ λιγάκι σκοτώνονται στὴ Μακεδονία καὶ ὅμως στὴ Σόφια δὲν ἔγιναν ποτὲ τὰ μασκαραλήκια πού γίνανε δῶ.

Φτάνει τόσο. Γιὰ νὰ κλείσουμε τάρθρω μας παραθέτομε κατὶ πού ἀκούσαμε τὴν ἡμέρα τοῦ ἐπιμνημόσυνου πανζουρλισμοῦ καὶ πού τὰ φερώνουμε στοὺς Ρωμιούς μνημοσυναδες.

Κάποιος εἶπε στὸν σύντροφό του, τὴ στιγμή πού ὁ κόσμος πατεῖς μετὰ πατῶ σε ἔτρεχε στὴ Μητρόπολη γιὰ τὸ μνημόσυνο:

— Ἄντὶ νὰ πηγαίνουμε στὰ Μνημόσυνα, δὲν πηγαίνουμε στὴ Μακεδονία νὰ σκοτωθῶνε καὶ αὐτοὶ σὰν τὸν Μελά;

Κι' ὁ ἄλλος, σὰ Ρωμιὸς βέρος πού δὲ χάνει τὴ φαρμακερὴ κοροϊδεῖα του καὶ στὶς κρισιμώτερες στιγμὲς, ἀπάντησε:

— Μ' ἂν πᾶμε, χριστιανέ μου, ὅλοι στὴ Μακεδονία καὶ σκοτωθῶμε, ποιοὶ θὰ μένουνε πίσω νὰ μᾶς κάνουνε τὰ μνημόσυνα;...

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΑΡΑΜΥΘΙ

Ὁ ριγας βαρειαρῶστῆσε
Κι' ὄπου κι' ἂν εἶν' πεθαίνει,
Κι' ὁ κόσμος κλαίει καὶ θρηνεῖ
Τὸ βασιλιά, πηγαίνει
Στὰ ξένα τὸ ρηγόπουλο.
Μισέβει σ' ἄλλα μέρη
Τοῦ βασιλιά νὰ φέρη
Τὸ θάνατο νερό.

Κάμπους διαβαίνει, ποταμούς,
Βουνὰ ψηλά καὶ δάση,
Διαβαίνει καὶ μιὰ λαγκαδιά,
Μὰ ἐκεῖ 'ταν ἄλλη πλάση,
Δέντρα τρανά, κι' ἀγράμπελες
Ξάνσιγες μυρωμένες,
Δαφνοῦλες ἀνθισμένες
Στὶς ἀκροποταμιές.

Ἡ θάλασσα ἦταν ἡδύχη,
Ἄν ἦταν μανιωμένη,
Κ' ἦταν βροσοῦλες, ρεματιές,
Καὶ πεῦκοι ἀντριωμένοι,
Ἐλάφια γοργοτρέχανε,
Κυμάτιζε ἡ μυρσίνα,
Στὴν ἀμμουδιά τὰ κρῖνα
Σκοπεῖσαν εὐωδία.

Καὶ ὅλα ἦταν χαρούμενα
Καὶ τίποτα θλιμμένο,
Καὶ νόμιζες τὸ κάθε τι
Πὼς εἶναι μαγεμένο
Κι' ὅλων αὐτῶν βασίλισσα,
Κι' ἀφέντρα, μι' ἀνερούσα
Ἦγια ξανθομαλλοῦσα,
Τοῦ δάσου ἡ ξωτικιά.

Κ' εἶχε τὴ γύμνια φορεσιά
Καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιά της
Στὴν πλάτη της ἐπέφτανε.
Στὸ γοργοπέρασμά της
Τὰ πόδια της τὰ δόλοευκα
Φιλοῦσανε τὰ κρῖνα,
Τῆς χὰιδεθε ἡ μυρσίνα
Τὸ ρόδινο κορμί.

Τὸ κῆμα τὴν ἐξήλεθε.
Τὴν ἔκραζε τάγερι,
Τάγισκῆμα τὴν ἐθρανε
Μὲ τάνθια του κ' ἡ φτέρη,
Τάνθονια τραγουδοῦσανε
Τὰ μῦρια της τὰ κάλλη,
Κ' ἡ ἄμνη τὴν ἀγκάλη
Ἄνοιγ' ἐρωτικῆ.

Κ' ἐκεῖ πού γοργοδιάβαινε
Ὁ νιός, τὸν ἀγναντέβει.
Κατὰρα ἡ ξάφνου ἡ Μάγισσα
Μὲ χὰιδία τὸν πλανέβει,
Στῆς ξωτικῆς τὴν ἀγκαλιά
Περνάει νύχτα καὶ μέρα,
Τὸν ἀρρώστο πατέρα
Δὲν τὸν θυμᾶται πιά.

Κι' ἄλοι ἡ ὁ πατέρας τὸ παιδί
Τοῦ κάκου περιμένει.
Νερό νὰ φέρη ἀθάνατο,
Πάλι καλά νὰ γένη,
Μονάχος καὶ τριδέρημας
Μὲ θλίψη ξεψυχάει,
Καὶ σ' ἄλλο τόπο πᾶει
Ὁ γέρω βασιλιάς.

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑΚΙ ΤΟΥ ΨΥΧΑΡΗ

Πάρισι, 2 τοῦ Σποριᾶ, 1904.

Φίλε μου Νουμά,

Πολὺ νόστιμα γραμματάκια σοῦ γράφει ἓνας «δάσκαλος» ἀπὸ τὴν Κρήτη, καὶ λυποῦμαι, ἀφοῦ βλέπω καὶ δὲ μὲ ξεχνᾶ στὰ γραμματάκια του, πού ἀκόμη δὲν πρόφτασα, ὅπως τὸ ποθοῦσα καὶ πάντα τὸ ποθῶ, νὰρχίσουμε μαζί του τίς κουβέντες. Σήμερα θὰποκριθῶ μετὰ μιὰ σημειωσοῦλα μικρὴ στὴ

Η ΠΗΓΗ ΤΟΥ ΚΑΚΟΥ^(*)

μικρή του τή σημειωτούλα για τους τύπους *δωριος* και *πανώριος*. Μας αραδιάζει κάμποσα παραδείγματα όπου βρίσκεται ή λέξη *δωριος*. "Ας του θυμίσουμε και τον Πάλλη που στην πανώρια του τήν *Ίλιάδα* βάζει πολλές φορές το επίθετο *άρτο*. Βέβαια. Μά φοβούμαι μήπως και του ξέφυγε του φίλου δασκάλου πώς εγώ στους *Απόλυτους κανόνες* μιλούσα για τα πεζά, ενώ του λόγου του μιλεί για σίχους. Και δεν πιστεύω να είπα πώς ή *δωρια* πρέπει να αποκλεισθή από τή γλώσσα μας, παρά μόνο και μόνο πώς από τήν κοινή και πεζή που γράφουμε, μοιάζει κι αποκλειστικώς μοναχά της. Τόσο το κλήτερο. Άχαμνό δεν είναι να υπάρχουνε λέξεις ποιητικές. Δείχνει τον πλούτο μας και στα πεζά και στην ποίηση. Ελπίζω καμιά μέρα να το συζητήσουμε και τούτο μαζί τον καλό μας τόν δάσκαλο. Μιά παραχώρηση ως τόσο θα του κάμω κι από τόρα, αν και τήν έκμα θαρρώ άπαρχής στο άρθρο μου για τους *Απόλυτους κανόνες*. "Ισια ίσια γιατί ή τύπος *δωριος* δεν είναι μήτε κοινός μήτε συνηθισμένος, παίρνει περισσότερη δύναμη, άμα μπή σε κανένα μέρος σημερινό, δηλαδή σ' ένα μέρος όπου θέλεις να προσέξω ή αναγνώστης. Άφτό μπορεί να γίνει και στην ποίηση και στα πεζά, έπειδή έχουνε και τα πεζά τήν ποιήσή τους. Για τούτο μάλιστα νομίζω πώς δε συμφέρνει να γενικέψουμε κάτι σπάνιους τύπους. "Ίδιος ή αποκλεισμός του *δωριου* βγαίνει κέρδος μας.

Ο φίλος σου και φίλος
του Κρητιού δασκάλου
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΤΡΕΛΛΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΧΑΡΗ

XVI

Του Έφταλιώτη

Χαριτωμένη, αθώρητη
Και κάπου άκόμη ταπεινή
Σ' εύρίσκω έδώ παντοτεινή,
Σάν λέξη που είν' άπόρητη,
Σάν τήν 'Ίδέα τή φωτεινή
Στου Νου τόν σκοτεινό βυθό.

Μά θέλωσα ή τραγουδιστής
Μόνον έτσι να σέ φαντασθώ,
Χαριτωμένη: ταιριαστό
Ζευγάρι άγάπης τής πιστής
Από πονεμένων που έκαναν
Μόνον ένα ταίρι χωριστό,

Που αιώνια δεν απέκταναν
Μαζί να ζουν—πάντα μαζί—
Φιλί κι' Άγάπη οι δυο, που ζή
Ένας και μια καρδιά σε μια
Δουλουδισμένη άποθυμία.
Σάν νάνε δυο πνοές κι' οι δυο
Ψυχές στις Νάρκης τόν άνθό..

Έτσι, μόνο έτσι ή ποιητής
Θέλωσα να σέ φαντασθώ.
Και μετά σένα όλόημερα
Και μετά σένα όλονυχτίς
Ταίρι σου εγώ νάναπαυθώ
'Απ' τή δεινά τάνήμερα!

Σπέτσες

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΙΑΛΙΤΗΣ

Όλοι ξέρουν από τήν Ιστορία πώς οι ήθικες αρχές του Χριστιανισμού έδωσαν μια νέα ζωή στον Έλληνισμόν, ή όποιος ένεκα του Χριστιανισμού έγινε κύριος του Ανατολικού κράτους τών Ρωμαίων. Όλίγοι όμως παρατήρησαν ότι τήν εύεργετική εξέλιξη του Χριστιανισμού δεν τήν επέτυχαν οι δάσκαλοι μήτε ή Άττική τους γλώσσα, αλλά τήν παρασκευάζε ή λαός. Έχρησίμευσε δε για όργανο φωτισμού και κατηχήσεως ή λαλουμένη, ή κοινή, ή ζωντανή τής έποχής: εκείνης Έλληνική γλώσσα. "Όσοι εύτυχημένοι εκλήθησαν να διεμνηύσουν τή θεία ρήματα τόν έκαναν στή λαϊκή φωνή, τήν όμαλλή και τήν άπερίτη, διότι ή αλήθεια δε στέργει τής τεχνουργίας τήν μπερδέματα, ούτε υποτάσσεται στή σκληριά τής γραμματικής.

Με τή γλώσσα του λοιπόν έδοξάσθη ή Λαός κ' έδοξάσθη ή Χριστιανισμός "Όπου γάρ ήν πνεύμα ότε ή Λαός ούδέπω έδοξάσθη".

Άλλά και όταν ή νεοφώτιστος Έλληνισμός άρχισε να ζή τή ζωή του Χριστιανού, οι φιλόσοφοι του γλυκού νερού, σύντροφοι και συμβουλάτορες του παραβάτη Αυτοκράτορα, δεν έννοιωσαν και δε θέλησαν να πιστέψουν, ότι μαζί με τόν άνθρωπου άγγέλλεται και τής Ελλάδας ή αναγέννηση από τή γεμάτα σολοικισμούς, βαρβαρισμούς και χυδαρισμούς Εδαγγέλια. Έπολέμησαν λοιπόν μαυικοί τόν Χριστιανισμό και τήν Άνάσταση του Έλληνισμού.

Και δεν έγινε μόν τόν θέλημά τους, διότι ή μεγάλη τολοικισμός, όπως ώνόμαζε ή 'Ιουλιανός τή νέα θρησκεία, ένίκησε κι ή Έλληνισμός έτόθηκε, άλλ' αυτοί εξακολούθησαν φρενιασμένοι τόν αντιπατριωτικό, άντεθνικό, αντιχριστιανικό και αντιπροσωπευτικό έργο τους.

Με ποιόν τρόπο και με ποιή μέθοδο;—Με τόν να γείνουν Χριστιανοί και να δημιουργούν αίρέσεις άπάνω σ' αίρέσεις, έν ή συνάμα παραμελούσαν τή διδασκαλία του Λαού, διότι περιφρονούσαν αυτόν και τή γλώσσα του. Πράγματι ή για τήν τάξη και τή σημασία τής λέξεως ματαιόσχηλη διαλογική και ή άτελεύτητη συζήτηση έχρησίμευσαν να δημιουργούν άκατάπαυστα επί αιώνας αίρέσεις και πράγματα, τή όποια ξεθόλωναν σέ βάρος του Κράτους, που υποχρεωμένο να καταπολεμή τούς αίρετικούς, παραμελούσε τόν άγώνα κατά τών βαρβάρων. Κ' επί πλέον, όπως τόν είπαμε, οι ύπνωτισμένοι με τόν παρθερόν δάσκαλοι, κατφρονητά τής γλώσσας του Λαού άφηναν άδίδαχο τόν πλῆθος, τόν όποιον φυσικά κατηρόρισε στήν ειδωλολατρεία, στή δεισιδαιμονία και τόν θρησκευτικό φανατισμό, σέ βαθμό που τόν Κράτος από τότε θά έπαυε να ύπάρχη άν μετά τρεις αιώνας κατηφορικής πορείας δεν έπρόβαιναν οι πραχτικοί άνθρωποι σ' επανάσταση κατά του δασκαλισμού.

Η Ιστορία τήν αντισχολαστική αυτήν εξέγερση τήν ονομάζει Αίωνα τών Εικονομάχων, ή και μεταρρυθμιστική έποχή. Μέσα όμως στα εκατό εκείνα χρόνια δεν είνε δύσκολο για τόν καλόν παρατηρητή να κημαρώσ τόν εύεργετικόν αντιπερισπασμό

που συντόχησε στή ζωή τόν Ανατολικό Κράτος ώστε να ξυπνήσθ επί τέλους, όταν ήρθε ή καιρός, ή 'Ίδέα τής Έλληνικής Έθνότητος.

Επί κεφαλής τής μεγάλης επαναστάσεως τών πραχτικών ανθρώπων έστάθηκε ή σπουδασμένος στή σχολείο τής πείρας και τού πολέμου 'Ισαυρος, στρατηγός του Αναστατίου, που άπόφευγε να ζή στή βασιλείουσα διότι εσυχαινέτο, καθώς ή ίδιος έλεγε, τούς λογιωτάτους πρώτα-πρώτα οι όποιοι έχρησίμευαν απρός εύνοχησμέν τής πολιτείας, διδάσκοντες στή νεολαία τεχνολογία, μετρική, και Άττική θεματογραφία, δεύτερα τούς Θεολόγους που "τήν αλήθειαν μωθουργούντες και τούς ούρανούς λεκανοσκοπούντες, τόν κόσμον τούς βαρβάρους λελείπασιν" και τελευταία τούς καλογέρους για τούς όποιους επαναλάβαινε, "Άφες με τούς μοναχούς στρατολογήσαι και τή κούτων άργύρια δημεύσαι κλέψω επανακτήσω Συρίαν τε και Αίγυπτον".

Ο 'Ισαυρος στρατηγός Λέων έγινε βασιλιάς.

Με τόν άνέδοξά του στήν θρόνο ακούστηκε, γράφει ή Ζαμπέλιος στις Βυζαντινές μελέτες του, ή λεύθηρη ή λαϊκή φωνή να λέη: "Έν ή οι Μωαμεθανοί άπειλούν αυτήν τήν ύπαρξιν μας, οι μόν διδάσκαλοι οδηγούν τήν πολιτείαν προς έσχατον παρελθόν, οι δε θεολόγοι μας προς έσχατον μέλλον. Άλλ' ούτε σύγχρονοι του Περικλέους είμεθα, ούτε κάτοικοι Ούρανυπόλειος. Ηλθεν ή καιρός να φροντίσωμεν μόνον μας διά τόν παρίν και διά τόν μέλλον, διά τούς έκυτους μας και τή τέλμα μας".

Σύμφωνος δηλαδή ή Λαός με τόν βασιλέα του θέλησε και ζήτησε να ζήσθ πραγματικά κι όχι μόνον άπό τή όποια είχε χροτάσει και με τή όποια έφτασε εκεί που είχε φτάσει.

Διακρίνομε δε τήμερα άνάμεσα στις φλόγες τής πυρκαϊάς τής Οικουμενικής Συνοδής ένα Λαό εξαγριωμένο κατά τόν δασκαλισμό, που άρχισε να καταλαβαίνει τή δύναμή του κι άρχισε να βυθίζη προς τή εμπρός, γκρεμίζοντας τή εμπόδια και καταργώντας τή μονοπόλια τής εύσεβείας και τής παιδείας. Κι ακολουθεί άμέσως μια έποχή δουλειάς και προκοπής. Βρισκόμαστε στήν αιώνα που ακούστηκε ή λαϊκή φωνή στήν άμβωνα έν ή επικρατεί παντού τόν θαυμάσιο πνεύμα που δεν έχάνετο στα λόγια, άλλ' έτραγε γάργαρα και όμαλλή προς τήν ούσία. Τόν πνεύμα τών μεγάλων μεταρρυθμίσεων χειμαρφημένο από προλήψεις, δεισιδαιμονίες, μοιραλατρείες.

Ίπειδή όμως ή έποχή διέθετε πολύ όλίγα μέσα, ή λαϊκή εκπαίδευση δεν εξαπλώθηκε και ή μεταρρύθμιση άπέτυχε— μπορεί να πη κανένας— διότι βρέκε άνέτοιμο τόν αιώνα. Μολαταύτα τή εκατό χρόνια τής νίκης του λαού άπέναντι του δάσκαλου έστάθησαν ίκανά να προετοιμάσουν τήν έποποιία του Βυζαντίου και τήν άνάσταση του φρονήματος ενός λαού που έτραγουδής τή τραγούδια του Διγενή, του Φιλόπαππου, του Θεοφύλαχτου, του Λεάνδρου, του Πορφύριου, όπως γράφει ή Παπαρηγόπουλος, τών προδρόμων του Μαλάμο, του Δύμου, του Μπουκουβάλα.

(*) Η αρχή του στο 119 σέλλο του Νουμά.